

התקשר

יחלק מהכס הרם. אשכול! פונה אליאב אליו, אשכול, זה לא אתה. ברגע שאתה תלך בדרך זאת, אני, עם כל החברות העמרי קה, אחזק להאמין גם בך. זה לא אתה, זה איש אחר... ואימנם, כעבור כמה ימים מתחדדים היחסים בין אשכול לבין אליאב. לוי אשכול מדביק לאליאב את התואר "המומחה למשה דיין", ובחילופי-פתקים ביניהם, בעת ישיבת-המזכירות הגורלית, מופיעות מילים חריפות ביותר.

לאחר המלחמה נראה היה שהתערערה היאמונה הגדולה, אותה רחש אליאב לאשכול בעבר. הוא פרש מתפקידו כסגן שר-המסחר והתעשייה, ללא הסבר, המשיך בסעילו"ת כחבר-כנסת בלבד.

בינתיים, מה שנזרע בתקופת-הכוננות החל גיבט לאיטו. אליאב בא אל ההכרה, כי הגיעה העת להמשיך ולפעול לקראת חילופים ב"הנהגה. הוא בנה תיאוריה על "האבות המייסדים", שדבקו בשלטונם, ואשר בגלל היחסים בעלי תואר זה — אין לנפץ אותם.

"במדינות טוטאליטריות", אמר אליאב, "אין בעייה של חילוף-דורות במנהיגות. שם כל דור פשוט מחסל את הדור הקודם — או שהדור הקודם מצליח לחסל את יורשי, קודם לכן."

מכיון שליובה הוא דמוקראט בכל מאורו, הוא בחר בדרך אחרת כדי להגשים את המסקנות אליהן הגיע. הוא הפך לראש ה"אופוזיציונרים בתוך מעיי" — תופעה שביאה לידי ביטוי גלוי בעת התנגדותו, בכנסת, לבחירתו המחודשת של זלמן שור כנשיא.

"מאז תקופת-הכוננות", אמר אליאב כי אחת ההזדמנויות "מקנת בלב רבים מאיתנו הרגשה של מועקה ושל אי-נוחות. היא משותפת לכל בני דור-ההמשך — לא רק במפלגת העבודה אלא גם במפ"ם ובמפלגת הדתית המאוחדת."

כך החל אליאב לרכו פעילות אופוזיציונית בתוך מעיי" — ובמיסגרות הלגטימיות שלה. הוא קיבץ סביבו חוג לו הודבקו הביניים דור ההמשך או דור הביניים והסועף בגלוי שהוא מתארגן לרשת את מקומה של ההנהגה הקשישה של מפא"י.

חוג זה, שפעילותו הולכת וגוברת, בימים האחרונים, עשוי להביא בקרוב ליחידות גלויות עם ההנהגה הקשישה של מפא"י. עם תומכיו נימנים אישים כמו ח"כ שולמית אלון, סגן-שר-החקלאות אהרון אוזן, סגן-שר-החנוך אהרון ילין, ח"כ מרדכי עופר, מי שהיה סגן-ראש עיריית תל-אביב אברהם עופר, אשר ידלין, דוד גולומב — ואחרים.

כל אלה, שכוננו בזמנו "נערי אשכול", פועלים עתה עם ליובה, כשהם מנסים לגייס

גנבר המקבל, לתקופה קצובה מראש, סמיכויות יותר מדמוקראטיות.

● **המישור האישי:** התנהגותו של לוי אשכול, בתקופת-הכוננות ולאחריה, ניפצה את האימון בו. אשכול התגלה לפתע, בעיני רבים, באור חדש: כמנהיג מוגבל-אפקט, קטנוני ובעל חשבונות אישיים. אולם בעיקר הפתיחה תכונה חדשה של התגלחה או באשכול: התכונה של "אני ואפסי עוד".

סיפר אחד הבאים במגע קבוע עם אשכול, כול, בתוקף תפקידו: "הוא מתחיל להזכיר את בן-גוריון, בסוף תקופת-שלטונו. הוא חוזר בשחן עצמי ויוהרה, אינו פתוח לקבל דיעות של אחרים, בטוח שכל מה ש"הוא עושה — ורק מה שהוא עושה — נכון וטוב."

● **המישור הביטחוני:** באחת מישיבות מזכירות מפא"י בתקופת הכוננות, כשדובר על הצרכים הביטחוניים של ישראל, אמר אשכול: "את גיוסן תשאירו לי, אני יודע איך להסתדר איתו."

אין זה סוד, כי פגישתו של אשכול עם נשיא ארצות-הברית, לאחר המלחמה, נועדה בין השאר, לענות גם על מספר צרכים ביטחוניים של ישראל. בתום הפגישה נמסרו הצהרות מעודדות מאוד: אולם הנוגעים בדבר, בישראל, יצאו מאוכזבים.

הם ביקרו קשות את הדרך בה ניהל אשכול מו"מ עם גיוסן, טוענים: "למעשה קילקל אשכול את כל העסק".

מאז אותה פגישה נעשים מאמצים קדחתניים, מצד אישים שונים, לתקן את מה שקילקל אשכול באותה פגישה — בה תלו תקת מרובות כליכך.

★ ★ ★

"רוצים את דיין!"

הוא הרקע שהוליד בקרב חוגים מסוימים את המסקנה, שיש לפעול להדחתו של אשכול, על מנת לחולל שינוי

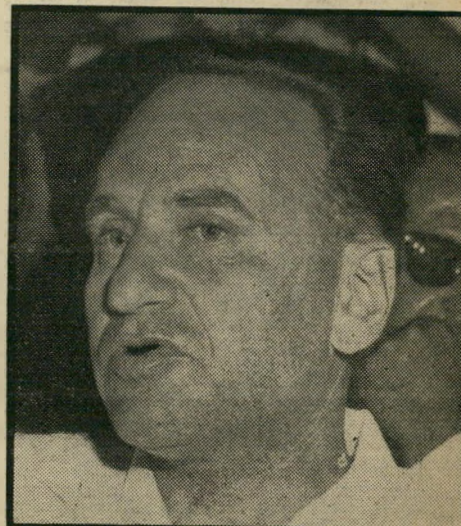
אנשי-בטחון מחפשים ברית עם אנשי-צמרת במע"י

קיצוני בהנהגת-המדינה, נוכח האתגרים שהיא ניצבת מולם. למעשה, הגיעו להכרה זו שני חוגים שונים זה מזה, ששלושה דברים מאחדים אותם:

● כולם נימנים כיום על מפלגת-העבודה או על מקורביה.

● כולם התחילו את פעילותם במרד נגד ההנהגה הקיימת, בתקופת-הכוננות, כאשר הצליחו למנות את משה דיין כשר-בטחון, כהצבע על אשכול ועל ההנהגה הקשישה. ● כימעט כולם היו רוצים לראות את משה דיין כיוורשו של לוי אשכול — וכראש-ממשלה.

בראש אחת הקבוצות עומדת אישיות רבת-פעלים ורבת-השפעה במפלגת העבודה, אישיות שטרם זכתה למעמד הראוי לה בעיני הציבור. זהו אריה ("ליובה") אליאב (48),

המרכז אריה ("ליובה") אליאב, לי שערב איש-אמונו של אשכול, כול, תומכיו כיום את אירון-האופוזיציה בתוך מעיי" — נגד המשך כהונתו של אשכול.

המלחמה הקרבה ובאה לידי של משה דיין. בספרו, לקראת שעת האפס, המכיל את עלילת המאבק המדיני שקדם למלחמת ששת הימים, מבלט העיתונאי שלמה נקדימון את חלקו של ליובה אליאב בראמה זו.

ליובה עמד או בראש קבוצה המורכבת משלושה מבין צעירי-המעריך: גבי כהן, אהרון ידלין והוא עצמו — קבוצה שהיתה הפעילה ביותר, בתוך המעריך, למען ביצוע השינויים-בהנהגה.

תחילה, היה זה ליובה ששוחח פעמים רבות עם משה דיין, שיכנע אותו להסכים להצטרף לממשלת אשכול. באותה תקופה ראה ליובה כנוכח להקים טריאומיירט, כלומר שלישית-אישים שתפעל בתור קאבינט-מלחמה והמורכבת מאשכול, דיין ואלון.

ליובה היה אחד היחידים מבין מקורביו של אשכול שהיה בא אל ביתו, אחרי הישיבות הסוערות במזכירות המפלגה, ונשאר עם ראש-הממשלה עד השעות הקטנות של הלילה, כשהוא מנסה לשכנע אותו להיכנע ללחץ. היה זה גם ליובה שהסביר, בשלב היאחרון לאלון — כי במיה ש"אשכול יוותר על תיק-הביטחון, יימסר החיק לדיין ולא לו, לאלון.

★ ★ ★

"אשכול! זה לא אתה!"

ליובה אליאב יש, אפוא, חלק מרכזי ריע בהתמרדות חברי מזכירות-מפא"י נגד אשכול, אשר הביאה בסופו של דבר לכניעתו.

ב-31 מאי 1967, כאשר ליובה אליאב הופיע בביתו של אשכול, בשעת בוקר מוקדמת, הוזמן אותו אשכול להיצטרף אליו לנסיעה משותפת לתל-אביב. אשכול הממורמר, דובר בסערת-נפש על הנסיונות לנשלו מתיק-הביטחון, ורמו על רצונו להתפטר. "אליאב", מציין נקדימון בספרו, "גודם למשמע הדברים. הוא אינו רוצה שאשכול

מי שהיה במשך שנים רבות נערי-טיפוחיו של לוי אשכול.

ליובה, אישיות דינאמית ואידיאליסטית, בעל יושר אישי נזיר בקרב העסקנים המופלגתיים, הוא איש שיכול לזקוף על חשבונו הרבה ממה שבוצע במדינה, מאז הקמתה. לפני קום המדינה, היה מראשי מוסד עליה ב' הוביל בעצמו מספר אוניות-מעפילים לארץ. במלחמת-העצמאות שירת בצה"ל בדרגת סגן-אלוף. לאחר מכן היה מזכירו של אשכול כשזה היה ראש מחלקת-ההתיישבות של הסוכנות היהודית.

ליובה הוא האיש שהקים את חבל לכיש וחבל ערד, סיע אחר-כך למיפעל-הפיתוח הישראלי בפרס, כיהן כמזכיר ראשון ב"שגרירות ישראל במוסקבה.

★ ★ ★

מיבצע בפורטיסעיד

בעת מיבצע סיני, חדר ליובה לפורט-סעיד, שהיתה אז כבושה בידי הצרפתים והבריטים, הוציא משם — במיבצע חסר-תקדים — את יהודי-העיר, לפני שהי כובשים החזירוה למצרים. כשעלה לוי אשכול לראשות הממשלה, נימנה ליובה על אחד מיועציו הקרובים — ולוי אשכול תפקידו בראש מחלקת-האירגון של מפא"י, על-מנת לטהר את המנגנון מאנשי שיביגו, ולהעמידו לצידו. לאחר מכן, מונה ליובה כסגן שר-המיסטר-התעשייה.

למרות צניעותו וסלידתו מתככים מפלגתיים, רכש ליובה לעצמו מעמד רב-השפעה במעיי" — בעיקר בזכות היותו מקובל על כל הצדדים, כיום, בשיתחור של הראמה הפוליטית, בתקופת-הכוננות שהביאה למינויו של משה דיין לכס שר-הבטחון, אין עוד ספק שלליובה היה חלק מכריע בכינונו של אשכול לאפשר מינויו זה — אחרי ימים ארוכים של סירובים עקשניים. באותה תקופה עמד גם ליובה בקשרים הדוקים עם אנשי-בטחון השתכנע בחיוביות שבמסירת ניהול-

נימוק לפעולה:

"האיש הזה הוא

אסון למדינה!"

אליהם יותר ויותר תומכים במפלגת העבודה, לקשור קשרים עם אנשי דור-המשך במפלגות הקואליציה האחרות.

★ ★ ★

החוג הקונספיראטיבי

עצם קיומו של גוף זה, והעובדה ש הוא מתחזק מיום ליום — די בהם כדי לערער את קשר עם החוג של אשכול. בייחוד לאור הלחץ המופעל על ראש-הממשלה, על-ידי אנשי דור-ההמשך.

אלא שמשו השתנה, כאז ימי-הכוננות. אז אפשר היה לשכנע את אשכול ישירות, לאלצו לחזור על תיק-הבטחון בעת שיחות אינטימיות, פנים-אל-פנים.

כיום יש צורך בתנועת-התנגדות פנימית במעיי" שמטרתה — סילוק ראש-הממשלה הנוכחי ואומנם תנועה כזו נוצרה ודוקא בקרב החוג בו ראה אשכול, משך שנים רבות, את הגב העיקרי שלו. בצורה נפרדת לגמרי, ללא מיסגרת אירגונית וללא קשר עם החוג אותו מרכיב ליובה אליאב, פועל כיום במדינה חוג ציבורי נוסף שהציב לו כמטרה מיידית את הדחת אשכול ואת מינויו של משה דיין במקומו, כראש-ממשלה ושר-בטחון גם יחד. חוג זה נבדל בפעילותו מאנשי אליאב, בזה שהוא קונספיראטיבי יותר; וכן בתביעה לחולל את השינוי — מייד.

(המשך בעמוד 29)